

СТАНОВИЩЕ

от проф. д-р Магдалена Маринова Легкоступ,
Великотърновски университет „Св. св. Кирил и Методий“

относно дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен „доктор“
по: област на висше образование 2. Хуманитарни науки
професионално направление 2.4. Религия и Теология
докторска програма *Медицина, психология и вяра*

Автор: *Юлиян Агоп Одажиян*

Тема: *ЛИТУРГИЧНИ И МУЗИКОЛОГИЧНИ АСПЕКТИ НА ВЕЛИКОТО СЛАВОСЛОВИЕ В СЛА-
ВЯНСКИТЕ РЪКОПИСИ НА РИЛСКАТА ПЕВЧЕСКА ШКОЛА*

Научен ръководител: проф. д.т.н. Апостол Делипапазов и доц. д-р Елена Арнаудова –
Пловдивски Университет „Паисий Хилендарски“

1. Общо представяне на процедурата и докторанта

Със заповед № РД-21-2360 от 17.12.2024 г. на Ректора на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ съм определена за член на научното жури за осигуряване на процедура за защита на дисертационен труд на тема „Литургични и музикологични аспекти на великото славословие в славянските ръкописи на Рилската певческа школа“ за придобиване на образователната и научна степен „доктор“ в област на висше образование 2. Хуманитарни науки, професионално направление 2.4. Религия и Теология; докторска програма „Медицина, психология и вяра“.

Авторът на дисертационния труд Юлиян Агоп Одажиян притежава солидно образование, преподавателски и професионален опит. През 2005 г. той придобива ОКС „бакалавър“ по музикална педагогика и „магистър“ по дирижиране в Академията за музикално, танцово и изобразително изкуство в гр. Пловдив. Кандидатът притежава и богословско образование, придобито през 2013 г. в магистърска програма на Богословския факултет при СУ „Св. Климент Охридски“, както и педагогическо, реализирано чрез магистърска програма в същия университет през 2016 година.

Още по време на следването си Юлиян Одажиян започва педагогическата си дейност като учител по фолклористика и диригент на оркестъра към СМУ Широка лъка (2002-2003 г.), като учител по музика в СОУ „Любен Каравелов“, гр. Пловдив (2003-2004 г.) и като възпитател, учител по музика и ръководител на хор при Пловдивска духовна семинария „Св. св. Кирил и Методий“ (1999–2009 г.). В периода 2009–2018 г. е старши преподавател по музика и история в СОУ „Св. Климент Охридски, гр. Костенец, а 2018–2019 г. заема поста главен експерт в МОН. От 2020 до сега е директор на ОУ „Христо Смирненски“, гр. Момин проход.

Юлиян Одажиян е зачислен в катедра „Теология“ като докторант на самостоятелна подготовка със заповед на Ректора на ПУ „Паисий Хилендарски“ РД 21-220/25.01.2024 г. в

професионално направление 2.4. Религия и теология по докторска програма „Медицина, психология и вяра“. След предсрочно изпълнение на индивидуалния план дисертантът е отчислен с право на защита през декември 2024 година. Предварителното обсъждане на труда в катедра „Теология“ е проведено на 12.12.2024 г. (Протокол № 138/12.12.2024 г.). Със заповед на Ректора № РД-21-2360 от 17.12.2024 г. е определен съставът на научното жури и срокът за защитата – до 13. 03. 2025 г. На неговото първо заседание (Протокол № 1/27.12.2024 г.) за председател е избран доц. д.т.н. Стоян Чиликов. Научното жури се произнася, че Юлиан Агоп Одажиян отговаря на минималните национални изисквания и допуска кандидата до публична защита. За рецензенти са определени доц. д-р Любомир Игнатов и доц. д.т.н. Стоян Чиликов, а изготвянето на писмени становища се възлага на проф. д-р Весела Гелева, проф. д-р Магдалена Легкоступ и доц. д-р Ивелина Николова. Научното жури определя срок за предаване на рецензии и становища до 25.02.2025 г. и дата за публична защита на дисертационния труд – 13 март 2024 година.

Всички срокове и правила по процедурата са спазени и няма допуснати нарушения. Юлиан Одажиян отговаря на изискванията и покрива критериите на ЗРАСРБ и Правилника за неговото прилагане. Представеният от докторанта комплект материали е в съответствие с Чл.36 (1) от Правилника за развитие на академичния състав на ПУ „Паисий Хилендарски“.

2. Актуалност на тематиката

Дисертацията е фокусирана върху изследването на темата за Великото славословие с акцент върху българския принос в църковната традиция и по-специално неговите литургични и музикологични аспекти в славянските ръкописи на Рилската певческа школа. Актуалността на темата, принадлежаща към сферата на църковното пеене като част от практическото богословие, се обуславя както от необходимостта за нейното теоретично осветляване в академичен план, така и от практическите нужди от обогатяване благолепието на съвременното църковно богослужение. Научният труд дава навременен и актуален принос, като обогатява изследователското поле на църковната православна музика.

3. Познаване на проблема

Работата показва изключително добро познаване на проблема като важна част както на източната, така и на западната богослужерна традиция, предизвикващ силен изследователски интерес по отношение произхода, историческото развитие, различните редакции на Великото славословие, тяхното съдържание и богослужерна употреба. Докторантът насочва фокуса на научната си работа към източната църковна традиция и нейното обогатяване в химнографската и певческа практика на Рилската света обител през Възраждането, като демонстрира много добро познаване както на научните трудове, изследващи музикалните аспекти на Великото славословие, така и на проблема за Рилската певческа школа. Демонстрирайки много добро познаване на теоретичните и практико-приложни аспекти на темата, Юлиан Одажиян насочва своя изследователски интерес върху славянските ръкописи на Рилската певческа

школа, като обмислено и точно формулира и реализира обекта, предмета, целта и задачите на своето изследване. Работата с оригинални източници и ръкописи, богословската компетентност, отличното познаване на музикалната теория на източното пеене и професионалните вокално-изпълнителски знания и умения позволяват реализирането на качествен научен анализ и формулиране на приносни изводи и прецизни обобщения.

4. Методика на изследването

Използваните в дисертацията основни емпирични методи са обусловени от интердисциплинарния характер на изследването, което предполага по-широк спектър методологични подходи. Един от основните методи на изследването е историко-критичният, който позволява синхронно и диахронно да бъдат проследени произходът, историческото развитие и съвременното състояние на текста на Великото славословие, както и мястото му в богослужебната практика на източните църкви с акцент върху Рилската певческа школа. Филологичният подход при работа с богослужебните славянски текстове, от своя страна, налага метода на диахроничния анализ, използван в тясна връзка с екзегетическия метод в неговите специфични текстологични и богословски измерения.

5. Характеристика и оценка на дисертационния труд и приносите

Дисертационният труд е организиран в увод, три глави, заключение, научни приноси, използвана литература и приложения. Езикът, на който е написана работата, е академично овладян и терминологично прецизен. Юлиан Одажиян демонстрира много добри умения за синтез на основните концепции, отнасящи се до литургичните аспекти на Великото славословие (първа глава на дисертационния труд), както и умения за формулиране на църковно-исторически, музикологични и филологически изводи и констатации при разглеждането на Рилската певческа школа и изследваните славянски музикални ръкописи в Рилския манастир (втора глава). Изключително ценен е неговия научен и практико-приложен принос по темата на дисертацията в съдържанието на трета глава, показваща овладян изследователски подход чрез проведения музикологичен анализ на всяка песен поотделно, представения невмен скрипт и последващия тропически анализ на съответния стих (трета глава).

Приемам формулираните в автореферата приноси на дисертационното изследване. То наистина е първото проучване на Великото славословие в православната богослужебна традиция, което очертава ново, останало извън интереса на българските и чуждестранни научни изследвания по темата изследователско поле. Научна новост представляват ясните, детайлни и документирани изследователски констатации и изводи, свързани с Великото славословие в дейността на Рилските книжовници, както и широкообхватния и иновативен за богословската и музикалната наука музикологичен и тропичен анализ на Великите славословия от ръкопис № НР 115 от Рилската света обител на четвърти, пети, шести, седми и осми глас. Интердисциплинарният характер на изследването, включващ различни научни области – богослов-

ска, музиковедска, химнографска, църковноисторическа, филологическа – също има приносен характер.

6. Преценка на публикациите и личния принос на докторанта

Авторът е представил пет статии по темата на дисертацията, една от които е публикувана в международен сборник в чужбина. Представените публикации са много добър атестат за научни компетенции на Юлиан Одажиян в областта на дисертационния труд, като единствено притеснение буди, че голям брой от тях са все още под печат.

7. Автореферат

Авторефератът е изготвен съобразно изискванията на съответните правилници на ПУ и отразява основните резултати, постигнати в дисертационния труд. Разработен в рамките на 30 страници, той предава коректно съдържанието на дисертацията и може да послужи като представящ основните тези и изводи в нея.

8. Препоръки за бъдещо използване на дисертационните приноси и резултати

Горещо препоръчвам дисертационното изследване да бъде публикувано като монография, тъй като то може да бъде полезно както на академичните изследователи, така и в практико-приложен план на свещенослужители и псалти, както и на всеки, който има интерес към църковната православна музика и българския принос в обогатяването на църковната химнографска и певческа традиция.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Дисертационният труд съдържа научни, научно-приложни и приложни резултати, които представляват оригинален принос в науката и отговарят на всички изисквания на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и съответния Правилник на ПУ „Паисий Хилендарски“. Давам своята положителна оценка за представения дисертационен труд, автореферат, постигнатите резултати и приноси, и предлагам на почитаемото научно жури да присъди образователната и научна степен „доктор“ на Юлиан Агоп Одажиян в област на висше образование 2. Хуманитарни науки, професионално направление 2.4. Религия и Теология; докторска програма „Медицина, психология и вяра“.

26.01.2025 г.

Изготвил становището:

(подпис)

проф. д-р Магдалена Легкоступ